

הלכות שבת סימן שעא

מן החצר (טז) *שמת בשבת, אם ערב, אפלו ירשו אחד מבני השוק אינו אוסר, (יז) ואם לא ערב, אם ירשו אחד מן השוק, *כל זמן שאינו בא לדור עמהם (יח) אינו אוסר, בא לדור בשבת בבית מורישו, (יט) אוסר. ואם ירשו אחד מבני החצר, אם ערב היורש והיה דר עם המוריש בבית אחד, אינו אוסר (כ) אף-על-פי שלא ערב המוריש, (כא) ואם לא היה דר עם המוריש אלא בבית אחר שבחצר, אוסר (כב) אף-על-פי שערב היורש, כיון שלא ערב המוריש. (כג) ואם מבועד יום מת (כד) וירשו אחד מן השוק, הרי זה אוסר, (כה) *לו הוא שקבא היורש בבית מורישו בשבת: ה' (כו) ישראל (א) וגר שהיה דרים בחצר ומת הגר מבועד יום (כז) והחזיק ישראל אחר בנכסיו, (כח) אפלו לא החזיק (כט) עד שחשקה, אוסר עד שיבטל רשותו (ל) בשאר יורש. מת (לא) משחשקה, אין המחזיק אוסר, שבהתה הראשון עומד: ו *אחד מבני החצר שהיה גוסס, (לב) אף-על-פי שאינו יכול להיות בורביום, אוסר עד שיצטוו

ה' האיש כ שם והרב הפיר של ה' האיש שם מ ברתא שם ע' בדקפיש לה שם בנפיק ג טור בשם הרמב"ם פסק ד' מהלכות ערובין, וכתב הרב המגיד שהוא תוספתא פרק ה'

באר היטב

ה"ה באחד מן החצר שלא ערב, ומש"ה אם מת משחשקה אוסר: (א) וגר, פ' יערכו ביתו, וכשמת הגר מבועד יום בטל הערוב שלו וזה ישראל אחר יכול

משנה ברורה

והוא הדין אם היה המוריש אחד מן השוק, תלוי גם-כן בערב ולא ערב, אלא (י) סתמא דמלתא פשהו דר בשוק אינו מערב על הבית שיש לו בחצר, להכי נקט המחבר 'אחד מן החצר שמת' וכו': (טז) שמת בשבת. רוצה לומר, (יא) ולא הניח בני-ביתו בפנית, ואם-כן כיון שמת בטל הערוב, וירשו אחד מן השוק ובא לדור שם בשבת, והוא הלא לא הניח ערוב מבועד יום, אפלו הכי אינו אוסר על בני החצר, (יב) דכיון שהתר בין-השמשות בערוב המוריש התר לכל השבת: (יז) ואם לא ערב, גם זה מורי (יג) שאין לו בני-בית שם: (יח) אינו אוסר. אף דנאסר בתחלת השבת מחמת המוריש שלא ערב עם בני החצר, מכל מקום כשמת ונשאר הבית בלא דיווין (יד) לא חשיבא לאסר: (יט) אוסר, כיון דיש עמה בעלים לדירה, אוסר²⁰⁷ על בני החצר עד שיבטל רשותו, וכדלקמן בסימן שפ: (כ) אף-על-פי שלא ערב המוריש. שבני-ביתו של אדם (טו) מערבין לו מדיעתו²¹¹: (כא) ואם וכו' עם המוריש. אף דגם עתה לא בא לדור בבית שירש, (טז) מכל מקום כיון דיש לו בית באותו חצר שדר בו, ונראה לו להשתמש גם באותו בית שירש, חשיבין כאלו נכנס לדור בו והני דירה בעלים: (כב) אף-על-פי שערב היורש. לאותו בית שדר בו: (כג) ואם מבועד יום מת. כאן לא חלק בין ערב ללא ערב, דאפלו ערב, כיון שמת מבועד יום בטל ערובו והיו כלא ערב: (כד) וירשו אחד מן השוק. דאלו אם ירשו אחד מבני החצר, (ח) חל הערוב שמינח בשביל ביתו שדר בו גם על בית זה: (כה) והוא שקבא וכו'²¹². לדור בה, והנה לה דירה בעלים, והוא הלא לא ערב: ה' (כו) ישראל וגר שהיה דרים וכו'. מורי (ט) כשערבו ביחד, ולקף אינו אוסר אלא כשמת הגר מבועד יום, שבטל הערוב שלו: (כז) והחזיק ישראל אחר בנכסיו. דאלו החזיק אותו ישראל הדר שם, בכל גווי (יט) מתה, דהרי הוא נשאר חזיד בחצרו, והוא הדין כשלא החזיק אדם כלל בחצר זה בשבת זו דמתה, דהרי אין לה בעלים: (כח) אפלו לא החזיק וכו'. רוצה לומר, אף-על-פי שבבניית השבת, בלא היתה דירה בלא בעלים ולא היתה אוסרת, אפלו הכי אין אומרים בה 'שבת כיון שהתרה התרה', (כ) הואיל והיתה ראויה להחזיק בה מבועד יום והיתה ההתר תלוי ועומד²¹⁶, שלא היה ברור שתהא מתרת כל השבת²¹⁷: (כט) עד שחשקה. רוצה לומר, ונכנס (כא) גם-כן לדור בה: (ל) כשאר יורש. רוצה לומר, דחשיבין הזוכה בנכסי הגר כירש בנכסי אביו (כ) דמהני כשמשבטל רשות, כדאיתא בסימן שפא סעיף ו, עין שם: (לא) משחשקה, אין המחזיק אוסר וכו'. רוצה לומר, כיון שבבניית השבת היה מתר מחמת ערובו של גר, אף דכשמת בטל ערובו, (לב) אף-על-פי שאינו יכול

באר הלקה

ועין בט"ז שכתב עליו דלא דק²¹³, וכבר השיג הגר"א²¹⁴ וכן שארי אחרונים על תרין ד' ועין מה שפרנ' המגן אברהם בסעיף קטן ד, וגם על זה השיג הגר"א, עין שם, ומחמת קשיא זו הכריח הגר"א דלא כסעיף ב, עין שם. אכן לפי מה שכתב המגן אברהם בסעיף קטן ה מתרין קשיא ב"ח ואין אנו צריכין לכל לתרועז שפרנ' בסעיף קטן ד, וכן כתב הפתח צדקה, עין שם: * שמת בשבת וכו'. דע, ולפי מה שכתב המגן אברהם בסעיף קטן ט, על-פירוש מורי הכא שבעת קניסת השבת לא היה ענין גוסס, דאי לא הכי לא חל הערוב כלל כיון שאינו ראוי להתקיים כל השבת; אמנם בספר צעיר אלמגים חולק על דברי המגן אברהם שם כמו שאעתיק שם, ולפי זה מורי הכא השליח ערוך בכל גווי: * כל זמן שאינו בא וכו' אינו אוסר. עין במשנה ברורה. והנה המחבר סתם כדעת הרא"ש והתוספות, אכל אין דין זה ברור, דהרשב"א בעבודת-הקדש וכן בחדושי חולק על זה וסבירא לה דכיון שנאסר למקצת שבת נאסר לכל השבת²¹⁵, והביאו הרב המגיד, וכן פסק הריטב"א בסוגיא ד'ירוש מהו שיבטל', עין שם ועין שם בחדושיהם שהביאו לענין 'הלך לשבת אצל בתי' המזכר בריש הסימן, מורי גמי דוקא כשהלך מבועד יום, אכל הלך בשבת אפלו אין דעתו לחזר בשבת אמרין כיון שנאסר נאסר, ומשמע מדבריהם דתלוי זה בזה וקדעת השבת אברהם בסעיף קטן א, ואם-כן נש"י גם-כן דפרש ופדף מוז דמורי שהלך בשבת מבועד יום, סבירא לה גם-כן בעניניו קהרשב"א והרשב"א ולא תוספות והרא"ש; אכן לפי מה שכתבנו בריש הסימן בשם הבית מאיר וגאון יעקב חלק בזה, אין הכרח דנש"י יסבר כהרשב"א והרשב"א. ועין בבאר הגר"א שהעיר גם-כן בזה ומשמע דעתו נוטה לדעת הרשב"א, ועל-כן למעשה צריך עיון: * והוא שקבא היורש וכו'. הקשו האחרונים: הא כיון דמתחלת שבת היה דירה בלא בעלים ולא היה אוסר דירה על בני החצר, אמאי לא נאסר כיון שהתרה התרה והיהא דסעיף ב? ונש לומר, דדוקא כסעיף ב שהיה כאן והלך לו מבועד יום, אמרין שהסית מלכו לחזר בורביום, ולכן אמרין בה אף שאב שחזר וקא, כיון שהתרה התרה, מה שאין כן בזה לא אמרין כלל שהיה הסית דעתו בעת תחלת קניסת השבת שלא לבוא כלל בשבת לדור בבית נממ"א חידושי רע"א, ע"ש: * אחד מבני החצר שהיה גוסס וכו'. עין מה שכתבנו במשנה ברורה בשם המגן אברהם שכתב בשם הגהות תוספות. ועין בספר צעיר אלמגים שפסקא מאד על עקר דין זה, וכתב דמדסתמו הטור ושלחן ערוך לעיל בריש סעיף ד דאם מת בשבת, אפלו אם ירשו אחד מבני השוק ולא ערב אינו אוסר, ולא התנו דדוקא כשלא היה גוסס, אלקא דלא סבירא להו פנה"ה

שער הציון

(י) כסף-משנה פסק ב: (יא) דאם הניח לא בטל הערוב כלל: (יב) פוסקים: (יג) דאם יש לו בני-בית שם, אפלו אם לא בא היורש לדור בבית גם-כן אוסר, דהרי יש לדירה בעלים, ומה שכתב המחבר 'לדור עמהם' לאו דוקא: (יד) עין בבאר הלקה: (טו) עין בסימן שסו: (טז) חדושי רבי יעקב איגר בשם תוספות והרא"ש: (יז) ואפלו אם הניח הערוב קדם שמת המוריש, כיון דבעת קנית הערוב דהניג בין-השמשות ככר מת והניג זה הבית שלו, ובג"ל בסעיף ג: (יח) אחרונים: (יט) תוספת-שבת: (כ) אמרא: (כא) גדולעל כסעיף ד, וכן משמע בפרי-מגדים: (כב) ורוצה לומר, דאף-על-יב דאי בעי האי זוכה לערובי מבועד יום לא היה יכול לערב דהרי אז היה הגר ענין חי, אפלו הכי מהני בה פטול, כמו יורש שירש נכסי אביו שמת מבועד יום ולא ערב אביו אפלו הכי מהני בטולו של יורש, כן הוא הדין בזוכה זה [גמרא]:

הלכות שבת סימן שעא שעב

ביאורים ומוספים

[משנב ס"ק ג]

לשנת אָחַד הַיָּד (3).

3) ומרפסת בקומת קרקע היוצאת לחצר, כתב החו"מ (י"ד סי' קסח) ס"ק ו' ד"ה בית) לענין דיני מזוזה, שה"ט"רסא" [מרפסת] משמשת תשמישי חצר לשיבה לטיול ולאכילת עראי, ולכאורה גם לענין דין שבתה, כלים ששבתו שם נחשבים ששבתו בחצר, ומותר לטלטלם לגג לחצר ולקרפף.

וכן בית הכנסת, דעת המשנ"ב לעיל (סי' שסו ס"ק ל') שדינו כחצר, ודלא כמהר"ל (ריש דיני עירוב חצרות) שאסר להוציא כלי ששבת בבית הכנסת לחצר [וראה מה שכתבנו שם].

וחדר קטן [שאין בו ד' אמות על ד' אמות] הנמצא בתוך חדר גדול, דעת התוספת שבת [הובא בביה"ל לעיל סי' שסו ס"ג ד"ה ד' אמות] שאפשר להניח שם עירובי חצרות, משום שנחשב כחדר אחד גדול, ומבואר שסובר שדינו כבית. והביה"ל (שם) פקפק עליו, שכיון שלחור הקטן יש מחיצות, נמצא שאין בו ד' אמות על ד' אמות, ונשאר בצ"ע למעשה, ולדבריו לכאורה דינו כחצר. אכן, יתכן שלפי דעת המשנ"ב ה"ל, שכשיש חדר בבית שאוכלים בו כל חדרי הבית נדונים כבית, הוא הדין חדר זה נדון כבית.

וחדר מדרגות, כתב בשו"ת אור לציון (ח"א סי' לא) שדינו כבית שער ולא כחצר, וסובר שאין איסור להוציא מן הבתים לבית שער אפילו כשלא עירבו. אמנם בספר עמק החכמה (סי' כו) האריך להוכיח מדברי הראשונים, שבת שער של רבים לא גרע מחצר, והביא שהאור לציון עצמו חזר בו. ע"ד הביא, שגם החו"מ החמיר בוה [ראה מה שכתבנו לעיל סי' שסו ס"ק ג].

[משנב ס"ק ד]

וְלֹא־פִּזְקֵי קִשְׁשֵׁבְתוֹ בְּתוֹף הַבְּיָתָא (4).

4) שמקום שבתה הכלי נקבעת לפי מיקומו בבין השמשות, וכן מבואר מפשטות לשון הביה"ל (ד"ה לחצר) בשם הבית מאיר, וכן כתבו הרשב"א והריטב"א (עירובין צט, ב) שגשמים שירדו בשבת לגג חבירו ומננו לחצרו, לא קנו שבתה בגג. מאידך, דעת החו"מ (א"ח סי' קד ס"ק כה) שכלי שנכנס לבית או לחצר גם באמצע שבת, קנה שבתו שם.

[משנב ס"ק ו']

וְאָסוּר לְהוֹצִיא מִרְשׁוֹת־הַבְּיָתָא אֱלִיּוֹ (5).

5) וזה לא כמו שכתב בשו"ת המבי"ט (ח"ב סי' מח), שכיון שרקרפף שגודלו אפילו יותר מבית סאתיים הוא רשות היחיד מן התורה, לכך מותר להוציא מרשות היחיד אליו.

[משנב ס"ק ז']

וְהוּא הַדִּין לְגַג וְקַרְפֵּף (6).

6) והוא הדין למבוי, ולקמן (סי' שפח ס"ק ב) ביאר, שאם המבוי מתוקן בלחי או קורה, מותר לטלטל בו כלים ששבתו בתוכו או בחצרות אף אם לא עירבו החצרות יחד, ושלא כדעת הרמב"ם (פ"ה מהל' עירובין ה"טו, הביאו השו"ע שם) שאם עשו עירוב חצרות ולא שיתוף מבואות, אסור לטלטל במבוי ד' אמות כדין הכרמלית. אמנם אם לא עשו עירוב כלל, גם לדעת הרמב"ם מותר לטלטל. ואם המבוי מתוקן בצורת הפתח, כתב המשנ"ב שם (ס"ק ד), שגם לדעת הרמב"ם מותר לטלטל במבוי.

[משנב ס"ק טו]

דְּהַי גִּזְרָה לְגִזְרָה (7).

7) פירוש, שאין לאסור להוציא כלי ששבת בחצר זו לחצר אחרת מטעם גזירה שמא יוציא גם כלי ששבת בבית, שהרי טעם האיסור 22 המשך במילואים עמוד

[משנב ס"ק לג]

דָּאָם מֵת בְּשֵׁבֶת אוֹסְרָה (28).

28) ואם גסס ואחר כך הבריא ומת בשבת מחמת סיבה אחרת, כתב התוספת שבת (ס"ק יח) שאומרים 'הואיל והותרה הותרה', שכיון שהבריא יצא מכלל רוב גוססים למיתה, ולגבי המיתה שאחר כך אומרים 'הואיל והותרה הותרה'.

[משנב שם]

אָכֵן אִם הָעֵרוּב הֵנָּה בְּשֵׁבֶת הָעֵבֶר (29).

29) ופשוט שעירב או לכל שבתות השנה או לחלקן, שלכך אם בשעה שחל העירוב היה מותר אומרים 'שבת שהותרה הותרה'. וכעין זה כתב לקמן (סי' שער ס"ק ד) לענין חלון שנסתם בשבת.

[שעה"צ ס"ק כה]

דָּאָף שֵׁשׁ גּוֹסֵס שְׁנִמְשָׁךְ עַד שְׁלֹשָׁה יָמִים (30).

30) בדין 'מיעוט גוססים לחיים', כתב התוספת שבת (ס"ק יח) שגסיסתם יכולה לימשך יותר משלושה ימים, ורק הגוססים שסופם למיתה נמשכת גסיסתם עד שלושה ימים ולא יותר. ולפי זה הסתפק באופן שגסס שלושה ימים לפני שבת וגם בבין השמשות המשיך לגסוס, האם הוברר שגסיסתו אינה מן הגוססים למיתה, והרי הוא בכלל מיעוט גוססים לחיים ויש לומר 'שבת שהותרה הותרה', או שיש לחוש שמא הגסיסה של בין השמשות היא כבר גסיסה של מיתה, ואינה המשך לגסיסת הימים הראשונים.

[ביה"ל ד"ה אחד]

וּבְשֵׁבֶת הַדְּמָק נִרְאָה דָּשׁ לְסַמֵּךְ עַל זֶה (31).

31) דעת החו"מ (א"ח סי' פח ס"ק ב), שגם כשהוא גוסס בין השמשות, אומרים 'הואיל והותרה הותרה', משום שרק במקום שאחד עושה מעשה ובידו לאסור כל שעה אין אומרים הותרה, מה שאין כן גוסס שאין בידו לאסור. והוסיף, שלדעת הרא"ש (עירובין פ"ח סי' ו) שפסק שגם שמת בערב שבת והחזיק ישראל אחר בנכסיו בשבת, אסור, ואין אומרים 'שבת שהותרה הותרה' כיון ששכח ישראל יבוא, אם כן גם בגוסס אסור, כיון שהוא דבר שכיח שימות.

סימן שעב

דיני שתי הדירות לערוב

[משנב ס"ק א]

בְּכֻלָּל עֲלִית הַבֵּית הוּא וּבְכֵיף דְּמִיָּא (1).

1) ובפשטות, דבריו אלו הם לשיטתו לעיל (סי' שנה ס"ק לד), שכשיש בבית חדר שאוכלים בו בשבת, כל חדרי הבית דינם כבית. אמנם הגר"ח קניבסקי (מכתבים) כתב, שגם לפי דברי החו"מ (א"ח סי' צ ס"ק מא) שרק החדר שבו אוכלים בשבת נחשב לבית, ושאר החדרים שבבית דינם כחצר, יש לומר שגם מקרה שהשתמשות בו היא דרך החדר הוא כמו זית שבחדר, וגם לפי החו"מ נחשב בית. [וכעין זה כתב החו"מ (שם סי' סה ס"ק ב) שם בענין חקק שבבית, שאפילו אם הוא עמוק עשרה, הצדדים שגבוהים ממנו עשרה נדונים כחורי החקק]. וראה מה שכתבנו לעיל סי' שסו ס"ק ב.

[משנב שם]

עֵינֵי לְעִיל בְּסִימָן שְׁמָה קְעִיף ט"ז (2).

2) שם מבואר, שכשהגג בולט חוץ למחיצת הבית, אין אומרים גוד אסיק למחיצת הבית, ונמצא שאין לגג מחיצות ודינו ככרמלית, ואסור לטלטל מהגג לחצר ולקרפף.

באר הגולה רלט

הלכות שבת סימן שעא שעב

לו בפת (ד) (לג) ויערכו עליו, (לד) וכן קטן אוסר אף-על-פי שאינו יכול לאכל פזית, אבל האורח אינו אוסר, כמו שנתבאר בסימן שע :

שעב דיגי שתפי הדירות לערוכ, וכו' י"ט סעיפים :

א משנה שריבין פ"ט וזכרפי שמעון שם בנקרא צ"א ב רש"י שם במשנה וזכרפי וזכרפי בפרק ג מהלכות שריבין פ"ט אר"א שם ד שם בנקרא רבי יוחנן ושמאל

א (א) *גגין ונצרות (ב) וקרפיות, כלן (ג) רשות אחד הן לכלים (ד) ששכתו בתוכן, שמתר לטלטלם מזה לזה, אפלו הם של בעלים הרבה (ה) ולא ערכו יחד, מתר לטלטל מחצר לחצר אחרת (ו) או לגג או לראש-פתל (ז) שביניהם, ומגג לגג אחר הסמוך לו (ח) אפלו גבוה ממנו הרבה, (ט) ומתגג לקרפף (י) שאינו יותר מסאתים, או שהקף לדירה אפלו הוא יותר מסאתים, (יא) או למבוי שמתקן בלחי או קורה (יב) אפלו לא ערכו בו. (יג) ואף-על-פי שערכו בני חצר לעצמן, דשכיחי מאני דבתים בחצר, מתר לטלטל פלים ששכתו בחצר זו (יד) לחצר אחרת, (טו) ולא תישגין (טז) *שמא יטלטל

באר היטב

(ד) ויערכו, ואם מת בשבת אוסר כיון שאין הערוכ ראוי להתקיים כל השבת, דרב גוססין למיתה, כמ"ש סימן פג, מנן אכרתי :

באור הלכה

זו ועוד הביא קצת ראייה דהתוספות לא סבירא להו כן, עין שם שהאר"י בנה, ודעתו להקלה להקל בזה, ובשעת הדחק נראה דיש לסמוך על זה^(א) :
* גגין ונצרות וקרפיות וכו'. במקרא איתא דגם מבוי רשות אחד עסקה, והמחבר נקט לשון המשנה וסמוך עצמו על מה שכתב בסוף דבריו : * שמא יטלטל גם פלים ששכתו בבית לחצר אחרת. ולענין אם מתר לטלטל פלים ששכתו בבית בחצר עצמה שאינה מערכת משעבר והוציאן לשם מן הבית או שהוציאן דרך מלבוש, יש לדון בזה : מי נימא דלא אסרו אלא ההוצאה מרשות אחד לחברו, אבל בחצר זה גופא אף ששכתו בבית לא אסרו בטלטול כשעבר הוציאן שם, בין שהוציאן דרך התר כגון על-ידי מלבוש או אפלו דרך אסור, או אפשר דכיון שאינה מערכת ורשות כל בני החצר שולטין עליה, עשאוה קעין רשות-הרבים ואסור לטלטל אף בחצר זה גופא יותר מארבע אמות. אחר-כך מצאתי מחלקת בזה בין הפוסקים^(ב) : בספר אבן-העזר ריש סימן סטו הקליט בזה לאסור, ושכן מבאר להדיא בעבודת-הקדוש, דאם הוציא לחצר שאינה מערכת אסור לטלטל בה יותר מארבע אמות, וכן משמע קצת מהרמב"ם ריש הלכות עירובין דין א' וב' דין ה', עין שם, אכן ברש"י שכתב דף קל עמוד ב דבור המתחיל 'מתר' מבאר, דאם קבר הוציאן לחצר וכו' על-ידי מלבוש, אף שפשוטו, שוב אין אסור בטלטול חצר גופא, שמתר לטלטל בכל אותו ששכתו זו כשנעשה גוסס היה עומד להתבטל, אף-על-פי-כן שף בזה לומר כיון שהתרה התרה, וכדלקמן בסימן שעד סעיף א, עין שם. ועין בבאור הלכה מה שכתבנו בשם עצ"ה האלמגים : (לד) וכן קטן אוסר. עד שיערכו עליו (רמב"ם) :

א (א) גגין. הינו (ב) על הגג, שאין עוד קררי למעלה (דאלו על התקרה שהוא תחת הגג, בכלל עלית הבית הוא ויבנית דמאי), וגגין שלהן חלקין היו וראויין להשתמש עליהן. ומזרי כשלא היו בולטות חוץ למחיצת הבית, ואם היו בולטות, עין לעיל בסימן שמה סעיף טז^(א) : (ב) וקרפיות. עין לעיל בסימן שמו סעיף ג : (ג) רשות אחד הן. דכל אלו (ג) אין תשמישן מיוחד ותדיר, לפיכך אין בהם חלוק רשות ומתיר לטלטל מאחד לחברו בלי ערובי-חצרות. (ג) וכל-שכן שמתר לטלטל בגגין או בחצרות גופא מאחד לחברו, וכן מתר לטלטל בכל החצר (או בכל הגג) אף שלא ערכו הדיוורין יחד, ולא הצריכו חכמים ערובי-חצרות אלא משום שיהיה מתר להוציא לתוכה כלי הבית ששכתו בחוף הבית^(ד). וכן מחצר לבית : (ד) ששכתו בתוכן. הינו שהיו מנחים שם מבעוד יום, ולאפוקי כששכתו בחוף הבית^(ה) : (ה) ולא ערכו יחד. הינו החצרות בקרי הדדי או הגגין והחצרות, דאלו בחצר גופא יותר רבוחא הוא כשערכו בהדדי, כמו שמסיים לבסוף : (ו) או לגג. של חברו : (ז) שביניהם. שבין שתי חצרות, ומבאר היטב לקמן בסעיף ו : (ח) אפלו גבוה וכו'. ולא אמרינן (ז) שעל-ידי-זה יתחלק לשתי רשיות : (ט) ומתגג לקרפף. והוא הדין מחצר לקרפף : (י) שאינו יותר מסאתים. דאלו אם היה יותר מסאתים, בכלל פרמלית הוא כיון שלא הקף לדירה, ואסור להוציא מרשות-היחיד אליה^(א), וכמבאר לעיל בסימן שח : (יא) או למבוי וכו'. רוצה לומר, שמתר להוציא לו מחצרות וגגין וקרפיות פלים ששכתו בתוכן ; והשעם, דגם מבוי (ה) אין תשמישו מיוחד ותדיר, לפיכך הוא רשות אחד עמהן, ולא הצריכו שתופיי-מבואות אלא לכלים ששכתו בחוף הבית שיהיה מתר להוציא למבוי : (יב) אפלו לא ערכו בו. רוצה לומר, שלא נשתתפו החצרות יחד : (יג) ואף-על-פי שערכו וכו'. רוצה לומר, ולא מפעי אם לא ערכו בני חצר לעצמן, דאז אין מצוי בחצר כלי הבית כלל, דהלא אסור להוציאן שם, כנודאי מתר לטלטל מחצר לחצר פלים ששכתו בתוכן, דהא לא שף למגור אשו כלי הבית : (יד) לחצר אחרת. והוא הדין לגג וקרפף^(ב), וכנ"ל : (טו) ולא תישגין וכו'. דהיינו (ו) גזרה לגזרה : (טז) שמא יטלטל גם פלים וכו'. מזה מבאר,

שער הציין

(כ) אחרונים : (כד) מאמר-מקדכי, ובהו אפלו אינו דר עמו באותה בית גס-כן מחשב דירה בכללים, וכדלעיל בסעיף ד במשנה ברורה : (כה) דאף שיש גוסס שנמשך עד שלשה ימים^(א), כיון דהכא חזינון שמת באותו יום, אנלא מלמא למפרע שהיה מין גסיה שימת באותו יום [בחה"ש] : (ט) הינו כשלא אחר מן השוק לדור בבית או שהיה יורשו אחר מבני החצר : (ב) מגן אכרתי : (ג) רש"י ושארי פוסקים : (ד) גמרא : (ז) הינו לאפוקי מדעת רבי מאיר במשנה : (ח) רש"י : (י) לבוש :

הלכות שבת סימן שעב

גם כלים ששבתו בבית *לחצר אחרת* או לגג וקרפף: ב' לקרפף יותר על סאתים שלא הקף לדירה הוי פרמלית, (יז) ואסור לטלטל ממנו (יח) לקרפף אחר, להכניס ולהוציא מזה לזה, (יט) כי אם שתי אמות בזה ושתי אמות בזה: ג' ושתי חצרות שרוצות לערב יחד להמיר אף כלים ששבתו בבתיים, אין צריכות ערוב אחר, אלא הערוב שעשו כבר (כ) יוליכנו אחד מבני החצר בשביל פלם ויתנונו באחד מבתי חצר שניה, ואם ירצה יוליך שם אפילו פת משלו (כא) וכלם מתירים. הנה והוא שערבו בני חצרו עמו (כב) תחלה (חשובת הרא"ש סי'ו) או (כג) שאין צריכין לערב, כמו שנתבאר (כד) סימן שע (כ"ב). (כה) והוא שערבו בני חצרו בני החצר השניה לעצמה. *ואין בני חצר השניה צריכים פת אחר, אלא הערוב שעשו כבר (כו) מתירין:

משנה ברורה

דכלים ששבתו בבית, אף שבאו בהתחלה לחצר זה מפני שערבו בה, אף-על-פי-כן אסור להוליכן לחצר אחרת שלא ערבו עמהם.⁽¹⁾ (1) והוא הדין אם הוציא מבתי החצר להחצר שלא ערבו בה והוציאן שם דרך התרה⁽²⁾, כגון דרך מלבוש, ופשטן שם, גם-כן אסור לחזור ולהוציא משם לחצר אחרת; אכן אינו מבאר בהדיא מה דין כלים אלו בטלטול חצר זה עצמו אם מתר או לא, ועין בבאור הלכה שבארנו שיש בזה מחלוקת הפוסקים, ועל-כל-פנים אם הביא (ס) משקין על-ידי נכרי לבית אחר שלא ערב עמה, כיון שפית רשות יחיד הוא, מתר לישראל לטלטל המשקין אחר-כך בכל הבית לכלי על-מא: ב' (יז) ואסור לטלטל ממנו נכו'. והוא הדין דבתוכו אסור לטלטל רק בתוך ארבע אמות, כמבאר לעיל בסימן שמו סעיף ג'. (יח) לקרפף אחר. רוצה לומר, קרפף שהוא שמונה, שמתוקן יותר מבית-סאתים או רוצה הקף לדירה, דאלו אם אינו מתוקן רק בית-סאתים, או שהוא מתוקן יותר מבית-סאתים וקנה לדירה, רשות-היחיד גמור הוא ואסור להכניס ולהוציא אליו כלל מקרפף זה, שהוא פרמלית (אחרונים): (יט) כי אם שתי אמות נכו'. דמפרמלית לפרמלית מתרים⁽³⁾, וכדלעיל בסימן שמו סעיף ג'. וכל זה בכלים ששבתו בתוך, דאלו כלים ששבתו בתוך הבית והובאו לקרפף על-ידי עכו"ם והביא גונא, אסור להוציאן (ט) לקרפף אחר: ג' (כא) וכלם מתרים⁽⁴⁾. דכיון ששבתו ערבו יחד הרי הם כאיש אחד⁽⁵⁾: (כב) וכלם מתרים⁽⁶⁾. משום (י) דשליחותיהו קעבדי⁽⁷⁾ כיון שכבר ערבו ביחד⁽⁸⁾: (כג) תחלה⁽⁹⁾. דאם לא-כן, הא בעת שהוליק פת שלו עדין לא היה מערב עמהם, ואף שאמר-כך ערבו יחד, (יא) לא חל הערוב למפרע⁽¹⁰⁾. מיהו נראה, (יב) דאם אחר שערבו בני חצרו חזר וסמך בהדיא על אותו פת שהוליק קדם לעריכו, ודאי מהני, דהא קניית הערוב הוא בין-השמשותף נדי בזה, דלא גרע מבני חבורה ששכחו על הפת שעל השלחן⁽¹¹⁾ [כמו שכתב סימן שסו סעיף יא] ואף-על-פי שאין עושים כלום, והוא הדין הכא נמי מהני אף בפת שלו, דכיון שערבו כבר, הרי עתה שליח דכלהו כשחזר וסמך בהדיא על אותו פת בשביל פלם: (כג) שאין צריכין לערב. דהתם נמי אמרינן דכלהו כחד חשיבי ואחד מוליק הפת משלו וכלם מתרים: (כד) סימן שע. סעיף ד' וה', עין שם: (כה) והוא שערבו נכו'. רוצה לומר, שגם בני החצר השניה ערבו (יג) מקדם לעצמם, דאי לאו הכי (יד) אינו מועיל מה שפולחין הערוב אצלם, דלא עדיפי מבני החצר גופא שאסורים לטלטל בהצדן: (כו) מתירין. דעל-ידו שערבו בני חצר זו יחד, ועל-ידי הבאת הפת מחצר שאצלה נעשו מערבין שתי החצרות יחד ומתירין

באר הגולה

החצר, ורק מחצר לחצר אחרת אסור, וכן הוא דעת התוספות בערוכין דף צא עמוד ב' דבור המתחיל 'וכלים', דהחצר עצמה מתר לטלטל בכלה אין צד הוציאן שם אף ששבתו בבית (ומתוספות משמע דאין חילוק בין הוציאן דרך התר או דרך אסור, ומסתברא דגם נש"י סבירא לה הכי, ומה שכתב דרך מלבוש, צד באפן התר ברוח, ועל-כרחו דסבירא להו דגורת חקמים לא היה אלא בהוצאה מרשות לרשות, כגון מבית לחצר שאינה מערבת או מחצר לחצר אחרת בכלים ששבתו בבית, אכל על חצר עצמו לא היה גזרת ה"ל, ומהו לטלטל בכלו אף הכלים ששבתו בבית כששכר מנחים שם. ונראה מתוך קצת הגאון רבי עקיבא איגר ז"ל בשבת ק"ל שם על נש"י הנ"ל, וכן העתיק קשיא זו בחידושו על משניות, וכן מרן הפוסקים ש"י שם, וכן מה שהביא הגאון רבי עקיבא איגר מדרן פו בערוכין ר"ה. לדברי וכן מהר"טב"א בנה עז, שוב אינו ראה לפי מה שבארנו ש"י שם שוב מצאתי בספר בית-מאיר סימן שטט שכתב גם-כן דין זה תלוי בכללם בין הפוסקים הנ"ל. ועין שם עוד, על-כל-פנים דבר זה פשוט וברור שמה שכתב האג"ת העוזר הנ"ל: 'ועל-פי זה יש להחזיר אותן שקונין משקין בשבת על-ידי עכו"ם, שמביאין מחצר אחר שלא ערב עמהם, אף-על-פי שהובא כבר לביתם אסורין בטלטול בביתו כי אם בתוך ארבע אמות', טעות הוא, כי מה ענין בית של יחיד לחצר שלא ערב, דאפילו לדעת המחמירין הינו דוקא בחצר שלא ערב, שרשות רבים שם ושקף לתא דרשות-הרבים ונתנו חקמים עליו דין רשות-הרבים, אכל בבית, מה ענין לחלק ברשות-היחיד גמור בין חוץ ארבע אמות לחוץ לארבע אמות, ובנדאי התר גמור הוא, עד כאן לשונו. ואף הגאון רבי עקיבא איגר, דמתחלה היה דעתו להמיר גם בזה לדעת המחמירין, לבסוף משמע שהודה להבית-מאיר, עין שם: * לחצר אחרת. עין משנה ברורה שהשקטנו בשם הגמרא, דאם הוציא מבתי החצר להחצר שלא ערבו בה והוציאן שם דרך התר כגון דרך מלבוש ופשטן שם, אסור לחזור ולהוציא משם לחצר אחרת. ועין בבית-מאיר בסימן הנ"ל שמצדד דנהו דוקא אם בתחלת קדושת היום לא היה הבגד עליו אלא שלבשו אחר-כך, אכל אם היה לבוש בו בביתו בתחלת קדושת השבת⁽¹¹⁾ לא נחשב בכלל כלים ששבתו בבית, דכיון שהיה לבוש בהם, בטלים לגבי גופו, וכן מצדד בספר תוספת-ירושלים: * או לגג וקרפף. המגן-אברהם העתיק מפרש נש"י, דאסור להוציא מבית לקרפף שלא הקף לדירה ואינה מתוקנת יותר מסאתים אפילו הם של אדם אחר, וכן הוא גם-כן דעת התוספות (וכן כתב גם הריטב"א בשמם), והקשה על הרמב"ם דמשמע דעמו להקל בזה, דמהגמרא משמע פרוש נש"י. ועין דהקדמה למה ובשאר אחרונים הרבה שכתבו דאין הדרת מהגמרא רק אלקא ודבנן דאסרי אפילו כלים ששבתו בתוכם משום דשתי רשות הם לגמרי לדידהו, אכל לא אלקא דרבי שמעון לענין כלים ששבתו בתוך הבית, דלדידהו קרפף שניה לחצר משו, וכדביריהם מבאר ברטב"א, הובא בבית-יוסף סימן שמו, ומשמע שם ברטב"א שכן עמו נטה להלכה ושכן גם-כן דעת מורו הנ"ל ז"ל. והעקר דמש בזה פלגתא בין הראשונים: דעת הרמב"ם וכן הסמ"ג (שהעתיק גם-כן כלשונו הרמב"ם) המובא במגן-אברהם (והרא"ש והריטב"א להקל היכא דשיניהם של אדם אחר או שערבו ביניהם) ומה שרצה המגן-אברהם לומר דאפשר דהרמב"ם לא קאי אקרפף, כבר השיג עליו הבית-מאיר ושאר אחרונים והוכיחו דבביתם מהרמב"ם בדין כ"ף), דעת נש"י והתוספות ונרש"א בחידושו והרא"ש בפרק עושין פסין באת ב לאסר, וכן סתם הטור והשלחן ערוך לעיל בסימן שנת סעיף י', וכמו שכתב שם המגן-אברהם בסעיף-קטן יב. וכתב בבית-מאיר שם, דלכתחלה בנדאי יש להמיר בזה כפסק השלחן ערוך, ובשעת הדחק נראה דיש לסמוך להקל⁽¹²⁾: * ואין בני חצר השניה צריכים נכו'.

שער הצידי

(1) כדאימא בגמרא דף צא: (8) והוא הדין כשנגנס בבית אחר שלא ערב עמה ופשט שם בגניו ששבתו בתוך ביתו, מתר לטלטלו בכל אותו הבית: (ט) הינו כשנתקרפף הוא של אדם אחר, דאלו אם הכל שנה לאדם אחר בנדאי שרי לדעת הרמב"ם וסיעתו שהבאנו בבאר הגולה, ואפילו לדעת נש"י שהובא במגן-אברהם סעיף-קטן א אפשר דכיון שכבר הוא מנה בקרפף מתר לטלטל בתוך ארבע אמות לקרפף אחר, ולא אסור לרש"י כי אם מחצר לקרפף. וצריך עיון: (1) אגרא: (2) תשובת הרא"ש: (3) בגד-ישע ותוספת-שבת: (4) דאי לאו הכי אין ערוב למפרע וכו': (5) ונראה לי דאם הולכנו ערובין לשם אסורים הם לטלטל גם בהצדן, כי ערובין מנה בחצר אחרת שאסורה להן:

הלכות שפת סימן שעב

ביאורים ומוספים

מה שכתבנו לעיל ס"ק ד]. ובהערות בסוף ספר שונה הלכות (כאן אות א) העיר על יסוד דברי החזו"א שיש שביטה גם באמצע השבת, שלא משמע כן בתוס' בעירובין (צט, ב ד"ה לא). וראה עוד בהרחבה מה שכתב בזה הרמ"י לנדוי בקובץ מסורת, שמדברי הראשונים בעירובין (שם) מוכח שאין דין כלים ששבתו אלא בשבתו בין השמשות. ולפי זה אם בבין השמשות היה לבוש בהם, אין זה נחשב ככלים ששבתו בבית ומותר להוציאם מחצר לחצר.

[ביה"ל ד"ה או לגג]

ובשעת הדין נראה דיש לסמוך להקל¹².

12) ובמקום אחר (משני"ב סי' שנח ס"ק פג ושעה"צ שם ס"ק עז) היקל בשעת הדין, באופן שהגינה נמצאת בחצר ושטחה היא מיעוט משטח החצר, אבל אם הגינה היא בפני עצמה, משמע שאסור לטלטל אליה מהבית אף בשעת הדין, וצ"ע.

[משני"ב ס"ק יט]

דמפרמילית לכרמלית מותר¹³.

13) ואף לכרמלית אחרת שדינה ככרמלית מהתורה כגון בקעה, מותר, ואף שנמצא מטלטל מרשות היחיד לכרמלית, שהרי הקרפף נחשב לרשות היחיד מן התורה (כיון שיש לו מחיצות). וטעם הדבר ביאר לעיל (סי' שמו ס"ק יז), שאם נאסור יסברו שהקרפף נחשב רשות היחיד גמור ואין עליו שם כרמלית כלל, ויבוא לטלטל בכלו כשאר רשות היחיד, ומתוך זה יבואו שאר אנשים לטלטל גם ברשות הרבים, כי הקרפף דומה קצת לרשות הרבים כיון שהוא גדול ולא הוקף לדירה, תל כן נתנו עליו חכמים גם דין כרמלית, לענין זה שמותר להוציא ממנו לכרמלית אחר, כגון בקעה וכיוצא בזה. [ושיעור גדול הקרפף לענין שלא יפקע ממנו שם רשות היחיד מן התורה, ראה לעיל בביה"ל שם ס"ג ד"ה קרפף].

[משני"ב ס"ק כ]

דקין שפך ערבו יחד הרי הם כאיש אחד¹⁴.

14) ברין זה הסתפק החזו"א (א"ח סי' פה ס"ק ח ויג) בכמה ספיקות. א. חצר שגרים שם עשרה דיירים, וחמשה מהם גבו את עירובם ונתנו בבית אחד מהם, והחמשה הנתרים גבו את עירובם והביאוהו לבית אחד מחמשה הראשונים שהניח את העירוב בבית אחר [שחידש החזו"א שזה מועיל, כיון שכשעירבו הראשונים נעשו כחבורה אחת, האחרונים יכולים לתת את עירובם אצל כל אחד מבני החבורה], ואחר כך הוליכו החמשה האחרונים את עירובם לחצר אחרת, האם העירוב בין החצרות מתעיל גם לראשונים. ב. ובאופן זה יש אף לדון, אם הראשונים מינו את האחרונים במפורש להיות שלוחים לערב גם עבורם, האם העירוב מתעיל עבורם כל זמן שלא נתנו פת. ג. באופן שהחמשה הראשונים הוליכו עירובם לחצר אחרת, האם העירוב מועיל גם לאחרתם. ד. באופן שהחצר השניה הביאה את עירובה אצל החמשה הראשונים, האם מועיל גם לאחרתם. וראה במשני"ב להלן (ס"ק כב) שכתב בשם הפרישה שלעולם יש להניח את כל העירובין בבית אחד. וראה במה שכתבנו שם.

[משני"ב ס"ק כא]

וכלם מותרים¹⁵.

15) כשמוליך פת משלו, הסתפק החזו"א (א"ח סי' קא ס"ק ד) האם די בגרוגרת אחת לכל בני החצר או שצריך גרוגרת לכל אחד. וכתב שנראה שדי בגרוגרת אחת לכולם.

המשך במילואים עמוד 22

[משני"ב ס"ק טו]

אסור להוליכן לחצר אחרת שלא ערבו עמקין⁹.

9) ובטעם האיסור ביאר בשו"ע הרב (ס"א), שהכלים ששבתו בבית, דינם בכל מקום שהם כאילו הם בבית, שאסור לטלטלם ממנו למקום אחר שלא עירבו עמו. והחזו"א ביאר (א"ח סי' קד ס"ק כה) שכלים אלו אינם נקראים כלי החצר אלא כלי הבית, ולכך אסור להוציאם לחצר אחרת. [וראה אור שמח (פ"ג מהל' עירובין ה"י) שלקט כביאר החזו"א. וראה גם בספר נזר ישראל (סי' נז) שכתב שיש חילוק ברין בסברות אלו].

ואף להוציאם לגינה או לקרפף אפילו שלו, מבואר בשו"ע לעיל (סי' שנח סוף ס"ה) שאסור, משום שביט וקרפף נחשבים לשתי רשויות. ובשעת הדין, כתב הביה"ל (ד"ה או לגג) שאפשר לטלטל מהבית לקרפף שלו.

[משני"ב שם]

מבתי החצר להחצר שלא ערבו בה והוציאן שם דרך התירה¹⁰.

10) וכלים ששבתו בבית ראובן והגיעו לחצר שמעון בדרך היתר, כתב בשו"ע הרב (ס"א) שמותר להחזירם לחצר ראובן. אמנם, החזו"א (שם) כתב שאסור להחזירם לחצר ראובן, וכן אסור להוציאם מחצר שמעון לחצר לוי. והיינו כשלא עירבו ביניהם, אבל אם לוי עירב עם שמעון, כתב התוס' ר"ד (עירובין צא, א) שמותר להוציאם לחצר לוי.

וכלים ששבתו בבית ובאו בדרך מלבוש לחצר אחרת דרך כרמלית, נראה מדברי החזו"א (שם סי' צ סוף ס"ק כז) שגם בזה יש איסור לטלטל מחצר לחצר, ואף על פי שיש הפסק כרמלית בין חצרות אלו לבית שהכלים שבתו בו.

וכלים ששבתו בחצר ראובן והגיעו לחצר שמעון, כתב החזו"א (שם סי' קד ס"ק כה) שאסור להכניסם מחצר שמעון לביתו, אף על פי שחצירו וביתו של שמעון מעורבים יחד. וכתב שכן מבואר בתוס' (עירובין צט, ב ד"ה לא) שגשמים ששבתו בג חצירו וקלט הגשמים מהאיר, אסור להכניסם לביתו. אמנם הגאון יעקב (עירובין פט, א) הסתפק בדבר [וראה גם בבית מאיר סי' שמש ס"ה בסוף דבריו].

ולדברי החזו"א נמצא, שהודר בעיר שמחיצותיה מותרות כראוי אבל אין שם שיתוף מבואות [משום שדרים שם נכרים או שאינם שומרי תורה ומצות], מותר לו לטלטל את החפצים ששבתו בחדר המדרגות שבביתו לחדר מדרגות של בית אחר, אבל אין להכניסם שוב מחדר המדרגות של הבית השני לבית אף שבאותו בנין יש עירוב חצרות כדן, כיון ששבתו בחצר שאינה מעורבת עם הבית השני.

ואם מעילו נמצא בבין השמשות באחד מחדרי ביתו ולבשו הגיע לבית אחר, לדעת החזו"א [שהובא לעיל סי' שסו ס"ק ב] ששאר חדרי הבית דינם כחצר, אסור לו לטלטל את המעיל בבית ההוא מחדרי הבית שישנים בהם לחדר הבית שאוכלים בו, שהלא נמצא מטלטל כלים ששבתו בחצר אחרת מחצר לבית. אמנם, לדעת המשני"ב (סי' שנה ס"ק לד) אין איסור בדבר, כיון שכל החדרים נדונים כבית.

[ביה"ל ד"ה לחצר]

אכל אם היה לבוש בו בכיתו פתחלת קדשת השקת¹¹.

11) וכתב החזו"א (א"ח סי' קד ס"ק כה), שאם היה לבוש בגדים כשקדש היום, ואחר כך פשטן בשבת בביתו ושוב לבשן ונכנס לחצרו או לחצר חבירו ופשטן שם, אסור להוציאם לחצר אחרת, משום שכשפשט את הבגדים בביתו הם קונים שביטה שם [וראה

